

Československý týdeník-Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung-Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor: Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum Sokol, Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa: Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3, 8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GREGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den, 5. AUGUST 1974 • POSTFACH, 3 8027 ZÜRICH, (SCHEWEIZ) Nr. 31. • PREIS S. FR. 1.00

Soudní paradox v NSR

Z případu Beaty Klarsfeldové, kterou odsoudil soud v Kolíně nad Rýnem k dvěma měsícům vězení za neúspěšný pokus unést do Francie bývalého šéfa Gestapa v Paříži Lischku, se vyvinul případ Ernsta Achenbacha, poslance svobodně demokratické strany ve spolkové sněmovně. Jinými slovy vyvinula se z toho aféra, která bude mít pravděpodobně politicky závažnější důsledky než rozsudek, odhalující řadu paradoxů a vyvolávající údiv a pobouření. Rozsudek chtivě nechtivě upozornil na rozpornou zvláštnost jak hlavních aktérů tak předpisů, tvořících v určité chvíli platné právo. Kurt Lischka, kterého v roce 1950 odsoudil francouzský soud v nepřítomnosti k smrti za to, co páchal za války hlavně při deportaci francouzských Židů do táborů smrti, je na svobodě ve Spolkové republice. Jeho stíhání na jejím území dosud brání shodou okolností předpisy, které si vymínily západní spojenci. — Spojené státy, Velká Británie a Francie — ve smlouvách z roku 1955 o suverenitě Německé spolkové republiky. Výminky spojenců totiž zakazují německým soudům znovu soudit válečného zločince pro činy — pro které ho už odsoudil soud ně kterého spojence. Původním úmyslem těchto ustanovení bylo zabránit německým soudům, aby snad nerehabilitovaly některého jinde odsouzeného válečného zločince — a aby neměly přístup ke spisovému materiálu spojenců.

Ale vedlejším paradoxním jejich účinkem bylo — že některým třeba i nejhorším válečným zločincům tato ustanovení poskytovala jakousi imunitu, pokud se nedostali na území státu, který je stíhat mohl. Bývalý šéf gestapa v Paříži, Lischka, dosud žije v závětrí této imunity, protože spojenecké výminky ještě platí a také proto, že ústava Spolkové republiky — z roku 1949 zakazuje vydání německého občana do ciziny. Obdobné případy, jejichž podle zjištění zá-

padoněmeckých soudů je asi ještě tři sta, vyvolávaly a dosud vyvolávají pochopitelné pobouření hlavně ve Francii. Spolková republika uzavřela proto s Francií v roce 1970 dohodu, která má povolit výjimku z podmínek uložených spojenci v roce 1955 Německé spolkové republice a dovolit německým soudům znovu zahájit procesy s válečnými zločinci už odsouzenými jinde. Nejen francouzský tisk, nýbrž také prezident Giscard d'Estaing se nyní zeptali, proč ratifikační řízení dohody uzavřené před čtyřmi roky dosud není dokončeno, takže dohodu ještě nelze uplatnit v praxi. A tu vyšlo najevo, že poslanci svobodně demokratické strany Achenbachovi se podařilo stát se zpravodajem o dohodě v zahraničně politickém výboru spolkové sněmovny a zdržovat její projednání v plenu až do přítomné chvíle. Bouře, která se nyní rozpoutala nad Achenbachem, vynesla na povrch řadu odhalení, která s nejvyšší pravděpodobností budou mít pro něho nejzávažnější důsledky. Vyšlo najevo, že byl za války nacistickým diplomatem na velvyslanectví v okupované Francii a spřátelen s tamějším šéfem gestapa Lischkou. Francouzské časopisy Le Monde, Combat a Express uveřejnily dokumenty, naznačující, že věděl o chystaných deportacích Židů. Přes tuto svou minulost se Achenbach dovedl v roce 1957 prosadit jako poslance kandidát svobodně demokratické strany a stát se v roce 1958 poslancem.

Achenbach několikrát žádal generální amnestii pro všechny válečné zločince. V roce 1970 se pokoušel získat významnou funkci v Evropském společenství, ale utřel si tehdy takřka první veřejnou ostudu, když francouzští, belgičtí a holandské činitelé tomu zabránili s poukazem na jeho minulost. Už před časem se vyskytly návrhy, aby Achenbach byl vyloučen ze strany svobodných demokratů a nyní se důraz-

(Pokrač. na str. 3)

Neveselá úvaha nad détenté

Slavný Mojsejevův taneční soubor odvážel z USA do Moskvy poselství sovětské vlády. Američtí židé v něm vyjadřují žádost, aby bylo co nejrychleji povoleno opustit Rusko několika desítkám sovětských židů. Fakt, že představitelé státního sovětského souboru byli ochotni poselství vůbec přijmout, je výplod détenté. Navíc je skoro jisté, že poselství bude účinné a ti, jež jsou v něm jmenováni, budou moci opustit Sovětský svaz v době co nejdohlednější. Přejeme jim to a přejeme jim v nové vlasti mnoho úspěchů. Patrně každý, kdo se sám dostal z útla-

ku na svobodu drží v tom ohledu jiným palce. Už od dob, co se détenté začalo proklubávat, je jedním z jeho konkrétních výsledků hojná emigrace sovětských židů. I když tu a tam proces vážne, v celku je poměrně hladký. Židé opouštějí Sovětský svaz v tisících. Někteří se pak nedovedou sžít s obtížnými, pionýrsky tvrdými a často nebezpečnými poměry ve vytožené Izraeli a chtějí se vrátit zpět, do země nesvobodné, ale pohodlnější. Sovětský svaz už o ně nesto-

jí. Možná, že bude vedle výborů na pomoc židům emigrovat z Ruska, zřízen i výbor na pomoc židům emigrovat do Ruska, — ale o to tu nejde. Jde o to, že emigrace židů z Ruska se příliš často vykládá jako úspěch détenté, jako důkaz sovětské dobré vůle. Jenže: co ostatní menšiny v Sovětském svazu? Ostatní národy, ostatní jednotlivci, kteří touží odejít a začít nový život ve svobodě? Neslyšíme o nějaké emigraci příslušníků pobaltských zemí, které se sovětskými republikami staly historicky nedávno a nedobrovolně. Jejich obyvatelé se s připojením k SSSR nikdy nesmířili a i mladá generace, už v sovětech narozená, touží po samostatnosti svých zemí a i její příslušníci by masově emigrovali — kdyby to bylo možné.

V Československu žije nuceně několik set dětí, které nemohou na západ za rodiči. Žijí tam tisíce rodičů, kteří — staří — nemohou ani navštívit svoje děti, které emigrovaly. Režim se na nich mstí za ty, kteří dali přednost svobodě před okupací. Emigrovat — ne z dobrodružnosti — ale proto, že pro

nešouhlas s režimem nemohou vykonávat svoje povolání a jejich děti nemohou počítat se slušnou budoucností, by chtěly tisíce Poláků, východních Němců, Maďarů, zkrátka lidí ze socialistických států. Jejich podmínky nejsou lepší než podmínky sovětských židů. Snad nejsou ani horší — jsou prostě stejné a dají se vyjádřit jedním slovem: útlak. Ale o nich se nemluví.

Židovská emigrace je pro sověty právě požehnání: "Vidíte, chtějí pryč a my je pouštíme . . ." A sem tam vyhostí někoho jako je Solženicyn, taky na důkaz své volkorysosti a dobré vůle. Ale milióny, milióny lidí drží za zdi a západní svět uzrály pro détenté, dělá, že tu zed' nevidí. Jak je to vlastně s promlčováním nejtěžších zločinů? Včera sověti okupovali Československo, především anektavali pobaltské státy . . . Prošlo jim to bez trestu — výstrahy na ně, jak známo, neplatí . . . Čeho se dopustí zítra? A za jak dlouho i to bude promlčeno? Neveselé jsou úvahy nad všeobecným optimismem z détenté . . .

SOVĚTSKÁ TEORIE A PRAXE

Příštího roku má dojít k nesmírné vesmírné události: americká a sovětská kosmická loď s lidskou posádkou se spojí v orbitu a vytvoří vesmírnou laboratoř. Přípravy na toto kosmické setkání dvěma supervelmocí jsou v plném proudu na obou stranách.

Minulý týden se na Zemi vrátila sovětská kosmická loď Sojuz-14 s dvoučlennou posádkou. Podle sovětského prohlášení byl výlet Sojuzu-14 součástí přípravy na společný americko-sovětský let příštího roku. Skutečně byl? Anebo bylo jeho hlavním cílem něco jiného?

V historii všech sovětských vesmírných letů s lidskou posádkou se tentokrát astronauti s pozemními stanicemi nedomlouvali normální ruštinou, ale — kódy. Americké pozemní stanice, které lety sovětských družic moni-

torují — tak jako sovětské stanice monitorují lety americké — byly tedy tentokrát neschopny rozhovorům sovětských kosmonautů se Zemí rozumět. Mimoto: Sojuz-14 měl na palubě — rovněž poprvé v historii sovětských vesmírných letů — celovojenskou posádku. (Sovětské lety s dvou a tříčlennou posádkou začaly v lednu 1969). Alespoň jeden člen přede-

šlých posádek byl vždy civilista — vědec. Sojuz-14 se ve věrmíru spojil se stanicí Saljut 3 (bez posádky) a Sovětský svaz neustále zdůrazňoval, že jde o přípravu na onen společný americko-sovětský let příštího roku.

Jenže dále: Ani jeden z obou členů posádky Sojuzu-14 není v seznamu těch sovětských kosmonautů, kteří (Dokonč. na str. 4.)

Spisovatel v exilu

Do NRS přicestoval z Československa se ženou a dvěma dětmi český spisovatel Ota Filip. Důvod cesty: v jeho vlasti, v Československu, pro něho už neplatí ochrana zákonů. Nebylo to sice všechno tak dramatické jako u Solženicyna, ale výsledek je týž. K spisovateli Otovi Filipovi přišli dva úředníci (Filip vý-

slovně podotýká, že to tentokrát nebyli ti dva tajní policisté, kteří ho po měsíce sledovali) — a odevzdali mu dokument, v němž stálo že "dnešním dnem jsou on i jeho rodina propuštěni ze státního občanství, a že musejí hned odejít ze země, protože pro ně už neplatí ochrana zákonů".

O ČESKOSLOVENSKU

První plán Prahy

Před 160 lety vyhotovil učitel matematiky a poručík 1. dělostřeleckého pluku Josef Jüttner první trigonometrický plán Prahy. Jako schéma si zvolil znamení bodů mezi Loveckým zámekem v Bubenci, základnou na Letné, vrchem Žižkovem, hvězdárnou v Klementinu, Karlovem, Vyšehradem a 250. pomocnými body. Měřítko bylo 1:4320. Tento plán Prahy nemá obraz zeměpisné sítě — ale v rámci jsou vyznačeny dílce po 500 krocích. Na mapě je zobrazeno asi 300 čtv. km a pražské čtvrti jsou rozlišeny různým vybarvením domovních bloků. Půdorys města je i při relativně malém měřítku přehledný. Přes nedostatek přístrojů je Jüttnerovo dílo natožik přesné, že sloužilo jako základ všem dalším měřickým pracím v hlavním městě.

Francouzi v ČSSR

Na týdenním pobytu v Československu byla delegace francouzského Národního shromáždění. Společně komuniké zdůraznilo to jediné, kde nebylo možno "narazit": že totiž zákonodárné orgány mají významnou úlohu při prosazování myšlenky mírového soužití a spolupráce mezi státy s rozdílným společenským zřízením.

Ničivá bouře na Moravě

Dvoudenní průtrž mračen s kroupami a bouří postihla některé oblasti Jihomoravského kraje. Brněnský požární sbor vyjel k pětácti případům vyplavení budov.

Čukrák v rekonstrukci

Televizní vysílač pro střední Čechy na hřebenech Brd prodělává rozsáhlou přestavbu. Do konce roku 1975 zde přibudou objekty a technická zařízení, která umožní, aby posluchači v celé oblasti mohli sledovat stejně spolehlivě první program, druhý program i barevné vysílání.

Sedmdesát let

má karvinská Kovona. Vyrábí se zde podlahové rošty, ocelová zárubní, bytová jádra, klimatizační jednotky, instalační jádra, sanitární buňky a podobně.

Pachman v tisku

V několika západoněmeckých časopisech se píše o českém šachstovi Lud'ku Pachmanovi v souvislosti s tím, že Pachmanovi bylo pořadatelem znemožněno účastnit se mistrovství Solingenu (kde Pachman dnes žije) poté, co Rusové vyhrožovali, že nepošlou svého reprezentanta. Konkrétně: Moskva vzkázala, že pošle mistra světa Spaského, ale jen, když se neúčastní Pachman. Všechny články německého tisku se k případu vyjadřují velmi kriticky — v Pachmanův prospěch. Vytýkají představitelům solingenského klubu šachistů, že podlehl ruskému vydírání.

S první cenou

se vrátil dechový orchestr Vítkovických železáren "Vítkovák" z mezinárodního festivalu dechových orchestrů v holandském městě Kerkrade. K ceně patří zvláštní uznání.

Prototyp dosud neječtějšího zařízení

na výrobu umělého kaučuku odeslali do Moskvy na mezinárodní chemickou výstavu ZVU v Hradci Králové. Nový polymerizátor o velikosti 20 krychlových metrů bude na výstavě v první polovině září hlavním exponátem československé účasti.

Jen když jim chutná

Nový pivovar s kapacitou 650 tisíc hektolitrů za rok dodaly na Ukrajinu Závody Vítězného Února v Hradci Králové. Pivo vyrobené tímto novým pivovarem prý sovětským lidem velmi chutná... A Češi stojí na půllitr plzně v Praze frontu...

Třikrát rychleji

Druhou generaci bezvřetenových dopravních strojů, které v posledních letech získaly světovou pověst, připravuje k výrobě Výzkumný ústav bavlnářský a Kovostav v Ústí nad Orlicí. Tyto stroje budou mít vyšší parametry a proti původnímu typu — používanému zejména v bavlnářském průmyslu, najdou uplatnění i v dalších textilních oborech. K nejvýraznějším změnám patří až trojnásobně vyšší rychlost předení, což se projeví v dalším snížení živé práce,

Literární kritika: nežádoucí...

"Literatura má takovou kritiku, jakou zasluhuje", zdůrazňoval Šalda. Nyní, protože doma neexistuje soudobá česká literatura, hodná toho jména, nýbrž jen knižní výroba za účelem plnění různých plánů, neexistuje ani literární kritika, nýbrž jen neslané — nemastné referování, které neposuzuje umělecké hodnoty, ale pídí se po tak zvané stranickosti a ideovosti. "Nemůžete mít statečnou a dalekozornou kritiku", napsal rovněž Šalda, "když literatura je ve svém celku prostřední, rozsaňnická a baráčnícká." Stačí si zalistovat v dosavadních číslech Literárního měsíčníku: Josef Rybák, Ivan Skála, Vilém Nový, Bohumír Polách, Donát Šajner, Karel Boušek, Božena Rotterová. Svaz prostředních, rozsaňnických a baráčníckých spisovatelů. Z titulu úřední licence mají monopol na knihy, časopisy, literární ceny, stipendia a studijní ce-

Fotbalové medaile

U příležitosti 10. mistrovství světa v kopané vydal Hlavní bavorský mincovní úřad v Mnichově serii deseti medailí, které si mohou zájemci koupit ve zlatě, ve stříbře či v bronz, přičemž počet zlatých a stříbrných medailí je ze sběratelských důvodů omezen na tisíc respektive 5 tisíc kusů. Medaile zobrazují finální zápasy všech minulých fotbalových mistrovství světa, počínaje rokem 1930 v Uruguayi, a jmenovitě zaznamenávají i střelce branek v těchto zápasech. Takže dvakrát se zde objevuje i Československo. Roku 1934 jsme — jak známo — ve finále prohráli s Itálií 2:1, a branku za nás střelil Puč, v roce 1962 v Chile jsme hráli neúspěšně s Brasií 3:1 a autorem naší branky byl Masopust. V obou těchto mistrovstvích jsme byli druzí. Oněch deset medailí ve zlatě stojí 3.750 západoněmeckých marek.

V historickém prostředí

Před pěti lety byla na hradě Křivoklát otevřena svatební síň. Do dneška v tom krásném historickém prostředí uzavřelo sňatek dvanáct set dvojic. První hrad, kde se začalo oddávat, byl Karlštejn v roce 1960. Jezdí tam k oltářům i dvojice ze sousedních zemí.

sty. Kdo má úřad, ten má rozum. Umělecká kritika přestala sama od sebe existovat a režim si tím ušetřil mezinárodní ostudu hitlerovského Německa, kde byla literární a umělecká kritika úředním výnosem z listopadu 1936 jednou pro vždy zakázána a byla nahrazena popisným referováním. Bud' jak bud' ještě neexistoval totalitní stát, který by si uměleckých a literárních kritiků vážil. Umělecký kritik se tam pokládá za kazisvěta, který jen kalí vodu, za potouchlého ironika a nezodpovědného posměváčka a cynika. Ideálem stranického kritika by byl aparátník, který by dával známky z angažované stranickosti, anebo podpisoval literární zatykače. Jenže, do této činnosti se nikomu moc nechce.

V tomto období nemohou vykonávat kritiku ani státem uznávaní a licencovaní spisovatelé jako je Jiří Hájek. Leda že by chtěl kladně zhodnotit jednu z mála připravovaných českých novinek "Spolek mrtvých stínů", z níž přinesl ukázkou časopis Československý voják, ale to

by i na Jiřího Hájka byl příliš silný tabák.

Kritika je podezřelá a nežádoucí už proto, že je nakažlivá. Tam, kde se kritizují filmy a knihy, neujde kritice ani politika. S jídlem roste chuť. Kdo by dnes kritizoval Ivana Skálu, chtěl by zítra kritizovat třeba Gustava Husáka, a to samozřejmě nejde. Nekritické referování je neškodné a hlavně si jím neškodí referent. Horší je to s obecně. Je to jako ve starém snáři: Nadšený referát v Rudém právu čísti ve snu viděti — prázdná pokladna kina.

Jaroslav Dresler

Propuštění dissidenta

Ze Sovětského svazu hlásily západní tiskové agentury, že ze sibiřského pracovního tábora byl propuštěn Vladimír Dremljuga, jeden z účastníků demonstrace na Rudém náměstí v Moskvě proti invazi do Československa v srpnu 1968. Jeho původně tříletý trest byl v roce 1971 zdvojnásoben za takzvané pomlouvačné výroky o Sovětském svazu v rozhovoru s jinými vězni.

Kráčíme, ba padáme...

V kultuře jdeme, kráčíme, ba padáme od úspěchu k úspěchu, jenom na knižním trhu se to jaksi nechce projevit. Vyšlo zase několik desítek nových českých knih, ale soudobou literární novinku budete mezi nimi opět hledat marně. Jak se sluší a patří, nové české knihy musí zahajovat marxismus, označeny v bibliografickém třídění číslicemi 00 (nula — nula), což — jak doufáme — neznamená, že by nula od nuly posla, ani to snad není nářezka na něco jiného. Krátce vyšla Marxova Kritika gothajského programu a sborník Marx Engels Lenin O ateismu.

Jinak si můžete koupit příručku Argentina, dále 1000 dobrých rad zahrádkářům, publikaci Erytropoein a faktory ovlivňující jeho tvorbu, což je knížka o hormonu který řídí tvorbu červených krvinek, můžete si pořídit Základy ekonomického vzdělání v předmětech matematika — přírodovědeckého cyklu, dostanete knihu Upravujeme motocykl pro závod,

a nabízí se vám Lexikální negace v současné češtině. Problémy řízení v Národním technickém muzeu a mnoho jiných velice speciálních a velice prospěšných knih. Krásná literatura je mezi těmito nejružnějšími knižními obory nejkrásnější — a proto ji stihl osud Popelky. Samozřejmě se vydávají mrtví: Josef Kajetán Tyl, Jiří Mahen, Helena Malířová, vesměs práce, které si můžete kdekoli vypůjčit ve starších vydáních. Zbytek tvoří překlady, ovšem samé starší věci, nezbytná knížka o hrdiněch sovětské rozvedky Operace Jantar a pak ještě Brevíř o českém víně, historie vinařství a vinařské technologie v Čechách, u něhož je třeba mít hodně dobré vůle, když ho chceme zařadit do oboru krásné literatury. Bud' jak bud' se plní plány: výroby papíru, knižní výroby, knižního velkoobchodu — a protože myslíme také na zadní kolečka — celostátní plán sběru starého papíru v některém z příštích let. Mají to knihy osudy!

J. D.

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly hodně místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace lecky unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevýžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent:

K PŘÍPADU OTY FILIPA

Autorem článku v západoněmeckém deníku Stuttgarter Zeitung o případu Oty Filipa — je Hans Peter Riese, novinář, který byl ještě loni zahraničním korespondentem v Československu než mu byla v září československým zahr. ministerstvem zrušena akreditace. Obvinění vznášena tehda proti Riesemu na stránkách Rudého práva a jiných novin vycházejících v Československu, zůstala nedoložená.

Jedno z těchto obvinění se týkalo jeho spolupráce na televizním filmu o Otovi Filipovi, ačkoli v době, kdy se film natáčel byl Riese v Bonnu, Hans Peter Riese, který je do případu Oty Filipa zřejmě dobře zasvěcený, ve svém článku opakuje některé už známé skutečnosti, obohacuje je však a dokresluje celou řadou zajímavých podrobností. Zde je podstatná část jeho textu:

Na hranicích mu vzali ještě to poslední, co potvrzovalo jeho status československého občana, poznávací značku jeho auta, staré bílé Simcy 1500. "Ochrana československých zákonů" — bylo mu sděleno — "přestala pro něho, auta, staré bílé Simcy tím přišli do jeho bytu dva zaměstnanci jemu dobře povědomého úřadu a krátce a zdvořile ho informovali o tom, že se československý stát rozhodl "propustit" ho "z československého státního občanství". Kdo konkrétně o takovémto opatření rozhodl, zůstalo skryto. To, že delikventu příslušný paragraf, podle něhož se to stalo, nebyl ani znám, nehrálo žádnou roli. Námitky neměly stejné žádný smysl. Tak či onak, bylo to rozhodnutí překvapivé. Spisovatel Ota Filip si před půl rokem žádal o emigraci, pro sebe a svou rodinu. Avšak tenkrát ho stát ještě nechtěl "propustit". Příslušná místa měla ještě naději, "že se navrátí na správnou cestu".

Už dříve byl vyzván, aby v Praze navštívil kolegu, který se tehda právě podrobil veřejné sebekritice, co by příklad a vzor. Ale Filip nikdy tak docela nevěděl, co by vlastně měl odvolávat. Členem státní komunistické strany byl jenom na krátký čas. Už po půlroce ho 1960 vyloučili — pro úchytku — což mohlo znamenat všechno a nic a co v žádném případě nebylo exaktně zdůvodněno. Později byl spisovatel a novinář Ota Filip odsouzený k nucené práci, aniž byl politický rebel. Jeho jméno se také nenachází mezi jmény těch intelektuálů, kteří bývají zpravidla na západě označováni za "otce pražského jara". Přesto byl Filip obžalován v prvním procesu s intelektuály po 21. srpnu 1968 — a odsouzen na 18 měsíců do vězení, z čehož si 15 odseděl a odpracoval. Údajně měl kazit mládež, k níž měl jako redaktor Mladé Fronty zvláštní kontakt. Když ho potom, na zkoušku, propustili, postihl ho osud řady jeho pišicích kolegů. Nesměl nic uveřejňovat, ani sportovní reportáž. Ve větších podnicích nemohl dostat zaměstnání pro politickou nespolehlivost. Menší podniky, které mu daly práci, ho už po krátkém čase propustily, i když byly s jeho prací spokojeny. Na pokyn shora! Ota

Filip se rozhodl svou nenormální situaci pokud možno normalizovat. Pracoval, když zrovna dostal nějakou práci a volného času využil k psaní. Montoval nábytek a rozvážel mléko, a zvláště ta druhá práce mu poskytovala hodně času psát. A za těchto podmínek vznikl jeho román o Lojzku Lapáčkovi ze Slezské Ostravy.

Tato Filipova knížka působila v pražských literárních kruzích jako bomba. Když byl Ota Filip pozvaný, aby předčítal v kruhu přátel — scházejících se pravidelně v Praze u spisovatele Ivana Klímy, měl trému jako má začínající herec, když má po prvé vystoupit na jevišti. Knížka, která záhy vyšla i v západním Německu, měla velký literární úspěch. Úřadům v Československu byla však důkazem, že Ota Filip patří k nepoučitelným. Když se o něho začala zajímat německá televize a chtěla natočit ukázkou z jeho předčítání, byl Filip, společně se svými západoněmeckými průvodci zadržen. Byl obviněn, že za západní devisy v ošumělých šatech a provokativním způsobem se předváděl před kamerami západních novinářů. Spisovatel, i když je nucen pracovat jako rozvažeč mléka, má to dělat v "přiměřeném oblečení".

Československá tajná služba donutila autora, aby vypovídal v nemotorném naivním propagandistickém filmu — jímž měla být prokázána domnělá protičeskoslovenská a protisocialistická aktivita západoněmeckých novinářů a jejich — jak tvrdilo dále toto obvinění — pravicově orientovaných pomocníků v Československu. Do propagandistického filmu pražské televize byly vmontovány zabavené záběry první německé televize. Průvodní text pražské televize komentoval: "Hlavní osoba filmu je šofér nákladního auta jedné ostravské mlékárny Ota Filip. Západoněmecká reklama však o něm mluví jinak: jako o socialistickém spisovateli odsouzeném k mlčení. Jako o autoru světového jména. Ve Frankfurtě Otovi Filipovi záměrně pomohli k jeho slávě a ví se — proč." Potom televizní kamera zachytila reportéra, jak se táže lidí v Ostravě na ulici na Otu Filipa. Odpovědi, přirozeně, byly: "Ota Filip? Nikdy jsem neslyšel . . ." Po této vele-

aféře byl Filip, ještě víc než před tím, izolován od svých přátel a neustále sledován. Proti schůzkám spisovatelů v Praze a v Ostravě, kde je organizoval Ota Filip, zakročila tajná policie. Účastníci museli podepisovat prohlášení, že s Filipem přeruší veškeré styky, jinak že pozbudou svého zaměstnání a tak podobně. Dokonce i řezník a pekař, kde Filipovi nakupovali, i holič, kam se chodil stříhat, byli varováni. Byl systematicky a záměrně zbaven možnosti lidské komunikace, která je pro práci spisovatele tak důležitá, jako vzduch k dýchání. Hlavními postiženými při tom byli ovšem i jeho rodinní příslušníci; syn, jemuž bylo studium matematiky učiněno trýzní, dcera, jejíž vůbec i vyhlídky na studium byly nejisté, žena, která jako učitelka základní školy byla vystavena zvláště ostrým kontrolám, pokud jde o "ideologickou spolehlivost". Život doma, který Filip vždycky pokládal za něco "samozřejmého" se mu stal nesnesitelný. Tak se mu jeho vyobcování stalo vykoupením. Ota Filip prorokuje svým přátelům týž osud. V Praze se s nimi rozloučil a bylo to těžké loučení.

Jak bude dál v Mnichově, Ota Filip neví: druhý díl jeho "Lapáčka" v ruce ve Fischerově nakladatelství, ale tím ovšem není ještě vyřešena existenční otázka. Nábytek a knížky, také manuskripty mají dojít z Československa. Způsob vyobcování Alexandra Solženicyna je kopírovaný až do detailu.

Soudní paradox

(Pokrač. ze str. 1.)

ně objevují znovu. Přicházejí také ze zahraničí, například z Bruselu, kde několik set zaměstnanců Evropského společenství podepsalo příslušnou petici. Pokud jde o věc dohody, která umožní obnovu procesů pro válečné zločiny, slíbil spolkový kancléř Schmidt její ratifikaci do konce letošního roku. Cesta k tomu byla zdoluhavá, to uznává a vysvětluje nyní také západoněmecký tisk. Beate Klarsfeldová se jí snažila urychlit nápadnými akcemi, které se nepohybovaly vždy v mezích toho — co se obecně nazývá legalitou. Pokusila se unést Lischku do Francie, aby ho tam vydala justici. Pokus o únos je také podle německých zákonů trestný čin, ale soud soudil slepě. Západoněmecký deník Sueddeutsche Zeitung k tomu napsal: "Není to nehoda, je to hanba". Teprve pokus Klarsfeldové o únos a proces s ní zapůsobily na spolkovou sněmovnu. A teď se všichni rychle distancují od Achenbacha, který byl klíčovou postavou při sabotáži ratifikačního zákona.

Telegraficky ze světa

Mnohé spekulace budí prohlášení nového ministerského předsedy Řecka, Konstantinose Karamanlise, že totiž on — jak se vyjádřil, a nikoli armáda, je nositelem skutečné moci v Řecku. • Sesazený prezident Makarios, jehož další státnický osud je zatím nejistý, se po rozhovorech s Dr. Henry Kissingerem vyjádřil velmi pozitivně o "americkém úsilí v cyprské otázce". • Podle prohlášení portugalského prezidenta Spínoly, první ze všech portugalských kolonií dostane svobodu a samostatnost Guinea, ještě před Mosambiquem a Angolou. • Brežněv si do Moskvy pozval k rozhovorům vedoucího palestinských guerrillas Yasira Arafata, který přirozeně, pozvání přijal. Zdá se, že Brežněvovo pozvání se má chápat jako sovětské uznání Palestinské osvobozovací organizace. • V Bejrútu zasedají představitelé dvaadvaceti států Arabské Ligy. Na pořadu jednání je i případné zastření čtvrtstoletého ekonomického bojkotu Izraele, které spočívá v tom, že země, které provádějí s Izraelem ekonomické transakce, jsou v arabských zemích na černé listině. • Izraelský náčelník generálního štábu Generál Mordechaj Gur prohlásil, že jestliže jednotky Spojených národů by — jak se uvažovalo, měly opustit Střední východ, Izrael by byl donucen znovuzahájit válečné akce. • Pro Spojené národy prováděla skupina sovětských vědců studium Balkánu v otázce zemětřesení. Balkán je náchylný na tento druh přírodních katastrof víc než ostatní části Evropy. Podle sovětské studie jugoslávská Skoplje, která byla zničená zemětřesením v roce 1963, může s větším zemětřesením počítat přibližně každých sedmdesát let. • Podle prohlášení novozélandského ministerského předsedy Normana Kirka, provedla Francie na svém atolu Mururoa v jižním Pacifiku další nukleární test. Francouzská vláda odmítla prohlášení komentovat. • Ve dvanácti francouzských věznicích vypukly nepokoje. Vláda se do věci vkládá teď, když počet mrtvých dosáhl půl tuctu. • Patricia Hearstová je prý v Panamě, kam se dostala na panamský pas za pomoci blíže neurčených diplomatických kruhů. •

Chcete strávit vaše prázdniny v krásné přírodě?

Chcete se osvěžit vzduchem voňajícím priskyricou borové hory?

NAVŠTÍVTE

SOKOL WOODLANDS letovisko

v krásných Catskillských horách, jen dve hodiny cesty z New York City. • Prvotriedna krajanská kuchyňa, kúpanie, vychádzky do hôr, možnosť člnkovať na krásnej Delaware River, kľud a pritom pobavenie. • Primerané ceny, zvláštna zľava pre dlhodobý pobyt. • O rezervácie, alebo bližšie informácie píše na:

SOKOL WOODLANDS

MAIL ROAD, BARRYVILLE, N. Y. 12719

Telefon 914/956-8413, alebo 201/676-0280

V Kalifornii navštívte kraj. podnik

3 Nations Wine and Dinner House

		
CONTINENTAL SPECIALTIES HUNGARIAN & SZEGEDINER GOULASH WITH BOHEMIAN DUMPLINGS — SAUER BRATEN DOMESTIC & IMPORTED BEERS & WINES ON TAP		
LUNCH & DINNER DAILY CLOSED MONDAY		
GEORGE J. SIEBERT Your Host		
13756 Arnold Drive Telephone (707) 996-9979 GLEN ELLEN, CA.		

50 mil severně od San Franciska v historickém údolí Jacka Londona. Uctívě zve Jiří Siebert, bývalý majitel "České hospůdky" v San Francisku. Jídla a bar pro Vaše pohodlí.

PŘEDČASNÝ
OPTIMISMUS

Optimistické předpovědi, že po uzavření takzvaných východních smluv se vztahy mezi Německou spolkovou republikou a komunistickými zeměmi podstatně změní a znormalisují, se nespěšně. Přestože v dohodách se mluví také o nevměšování, komunistické režimy v subverzivní činnosti na půdě západního Německa neustaly. Pokračují v ní se zvýšenou intenzitou. Německá spolková republika je stejně tak jako v minulých letech vystavena silnému náporu východoevropských špiónážních aparátů.

Vyplývá to z výroční zprávy Německého spolkového úřadu pro ochranu ústavy, s kterou seznámil veřejnost ministr vnitra Werner Maihofer. Počet zjištěných případů špiónáže loňského roku o 12 procent stoupl. Největší aktivitu vyvíjejí v Německé spolkové republice agenti východoněmečtí. Na ně připadají čtyři pětiny špiónážních akcí. Ne všichni východoněmečtí agenti však své úkoly splnili. Polovina z nich se přihlásila dříve nebo později dobrovolně západoněmeckým úřadům.

Komunistické režimy se v západním Německu zaměřily hlavně na politickou špiónáž a subverzi. Jejich agenti se snaží vyvíjet činnost především ve spolkových a zemských ministerstvech, úřadech, v politických stranách, v krajských organizacích, v uprchlických táborech a

Mezinárodní přehled

na vysokých školách. Východoněmecký špiónážní aparát pracuje perspektívně; mnohé své agenty se zvláštní kvalifikací a politickým přehledem nechává dlouhá léta v nečinnosti, aby se mohli sžít s prostředím, získat důvěru a tím si připravit cestu k pronikání do politicky zajímavých klíčových posic. Znalost jazyka jim práci usnadňuje. Typickým příkladem perspektivní špiónáže byl agent Guillaume, který pronikl až do blízkosti samého spolkového kancléře.

Ostatní komunistické země používají ke špiónáži a subverzivní činnosti v západním Německu především své diplomaty a úředníky konsulární služby. Spolupracovníky se pokoušejí verbovat též v řadách vysídlených Němců nebo uprchlíků.

Ministr Maihofer mluvil také o činnosti extremistických politických stran a skupin — jak pravicových tak i levicových. Řekl, že Národnědemokratická strana, která sdružuje krajně nacionalistické elementy, je v rozkladu a pro demokratický řád už velké nebezpečí nepředstavuje. V minulém roce ztratila dva a půl tisíce členů a má jich už jen 12 tisíc. Poněkud silnější je krajní levice, reprezentovaná především prosovětskou Německou komunistickou stranou. Počet členů této strany vzrostl v uplynulém roce z 36 tisíc na 39 tisíc a jejím funkcio-

nářům se podařilo, byt i jen ojediněle, proniknout do místních závodních rad a odborových organizací. Neaktivnější pobočkou Německé komunistické strany je studentská organizace Spartakus. Kromě Německé komunistické strany existuje v západním Německu i takzvaná nová levice, která tihne k maoismu a má stoupence především v řadách radikálních studentů.

ČINA A NÁSTĚNNÉ
NOVINY

Nástěnné noviny s kritikou stranických a jiných funkcíonářů byly už několikrát přes noc odstraněny; na místě, kde se pak objevily tytéž stížnosti znovu, připsali jejich autoři, že jim kritizování mezitím už hrozili represáliemi a že své kritiky dávají sledovat a zapisovat na černou listinu.

Stížnosti, jež se objevují nejen v Pekingu, ale v řadě dalších čínských měst, jsou v podstatě dvojího druhu. Do první kategorie patří útoky na vysoké vládní a stranické činitele, kteří jsou obviňováni z revisionismu a chybných politických postojů. Prominentními oběťmi této kritiky jsou dva členové politbyra — Li Teh-šeng, dnes velitel strategicky důležité Mandžuské provincie, a tajemník stranické organizace provincie Hunan, Hua Kuo-feng. Zatím neměli autoři útoků proti těmto jmenovaným, jak se zdá, velký úspěch; Li Teh-šeng má situaci v Mandžusku pevně v rukou a Hua Kuo-feng byl dokonce pověřen přijetím albánské stranické delegace. Není rovněž známo, že by obviňování dostali také oficiální výtku, nebo byli soudružsky napomenuti. Do druhé kategorie patří takzvané starosti běžného dne: kritikuje se například snižování platů a mezd, chování stranických funkcionářů v závodech a podnicích, neoprávněná zatýkání nevinných osob a tak dále. Některé nástěnné noviny v této souvislosti kritizují životní styl nižších stranických funkcionářů a obviňují je z korupce, účasti na černém trhu, sklonu k pohodlnému životu a z arogance vůči řadovým občanům.

Proto není divu, že se tito funkcionáři pokoušejí o protiútok a — jak už jsme řekli — dávají zjišťovat autority kritických připomínek — aby se jim ve vhodné chvíli pomstili. Také vyšší orgány strany se rozhodly uvést kritiku do osvědčených kolejí a zabránit tomu, aby se na zdech velkých čínských měst neuchytil anarchismus. V listě ŽEN-MIN-Ž-PAO vyšel úvodník, v němž se zdůrazňuje, že čínská komunistická strana je jedinou vedoucí silou země, kolem níž se musí semknout všichni o-

statní. Bez čínské komunistické strany nemůže být v zemi vybudován socialismus. A — dodává úvodník stranického listu — kampaň masové kritiky by měla být prováděna pod dohledem místních stranických organizací. Z toho by se dalo vyvozovat, že ve vedení strany se už frakce bojující o moc vytvořily. — Nemocný ministerský předseda Čou En-laj, který opírá pouze o autoritu Mao Tse-tunga a neovládá stranický aparát, je podle deníku International Herald Tribune vůdcem jedné frakce. Druhou prý tvoří stranictví funkcionáři oddaní Maově ženě Čian-čingové a prvnímu tajemníkovi městského výboru strany v Šanghaji, Wang Hung-wenovi, jenž bývá uváděn v pořadí důležitosti mezi stranickými vůdci na třetím místě. Maova žena, jak známo, byla jednou z hybných sil takzvané kulturní revoluce a Wang-weng si jako mladý, třicetiletý funkcionář za této revoluce vysloužil první politické ostruhy. Někteří pozorovatelé soudí, že skupina kolem Wanga je neobyčejně silná a že Čou En-laj v souboji o moc asi prohraje a bude do konce letošního roku odvolán z úřadu ministerského předsedy.

ZAJÍMAVÝ POSTOJ
BĚLEHRADU

Pro vnitřní situaci v Jugoslávii je snad příznačné, že po dvouleté kampani režimu proti osmi nekonformním profesorům filosofie na bělehradské universitě se příslušný univerzitní orgán postavil na jejich stranu, a to prakticky jednomyslně, neboť ze 150ti hlasujících se pouze jeden zdržel hlasu — kdežto všichni ostatní potvrdili právo všech členů kritizované skupiny na jejich pozované funkce. Vzhledem k tomu, že osud této skupiny byl v nemalé míře v rukou členů strany v příslušném univerzitním orgánu, je docela dobře možné, že samo stranické vedení, které zvláště před 10. sjezdem Svazu komunistů Jugoslávie útočilo na takzvanou "novou levice" a jmenovitě na zmíněnou bělehradskou skupinu spolupracovníků záhřebského filosofického časopisu Praksis, změnilo svůj postoj. Na tuto změnu mohly mít vliv různé protesty západních intelektuálů a zvláště rozhor, který vedl koncem května s prezidentem Titem západoněmecký laureát Nobelovy ceny za literaturu Heinrich Böll. Západoněmecký list Frankfurter Allegeime psal, byt i s otazníky, o možnosti, že jugoslávské vedení usiluje teď o kompromis s domácími intelektuály. Snad situaci vyjasní příští číslo časopisu Praksis, který měl dosud vždycky odvahu ke kritice vnitropolitických

poměrů, zvláště pokud jde o neslučitelnost principu samosprávy pracujících s existencí vlivu byrokratických aparátčků. Jasně o situaci zatím nemáme už proto, že Agence France Presse přinesla nedávno zprávu, podle níž se Svaz komunistů Slovinska rozhodl k bližší neoznačených sankcím vůči několika profesorům politických věd, sociologie a žurnalistu v Lublani, a to z ideologických důvodů.

Détente a -
granáty

"Mladí strážci hranic" — to je jedna ze složek předvojenské výchovy — na níž se v období uvolňování vztahů mezi národy v Evropě klade v Československu mimořádný důraz. Je to jasné: střílet se musí umět, házet granátem, nenávidět nepřítele se musí umět... To platí všude, ale zvláště ovšem na hranici — která je, podle oficiální verze — mezi socialistickým a kapitalistickým světem — víc než hranice, která je předděl... Kdyby něco i jen zdaleka podobného bylo myslitelné na druhé straně — v Bavorském lese — byla by to ovšem provokace, doklad revanšismu a příklad, jak je národ už od dětského věku vychováván k militarismu. Jestliže se v průběhu posledních pětadvaceti let v Československu na něčem opravdu nešetřilo, ani materiálně — ani personálně — byla to jistě tak zvaná ochrana hranic. Sovětská vojska v srpnu 1968 prý přišla také — a zůstala — aby je v případě potřeby pomohla chránit. A to všechno — pořád zřejmě nestačí — ještě se musí zvlášť organizovat dětská pohraniční vojenská služba.

SOVĚTSKÁ ...

(Dokončení se str. 1)

se společného letu účastní — ani jako náhradníci. Podle rozložení a velikosti pozorovaných cílů se soudí, že let Sojuzu-14 byl zaměřen na zjišťování, co může z vesmíru vidět člověk, spíš než přístroje. Už po léta totiž obě velmocí fotografoují pomocí přístrojů v družicích vzájemně své území, mnoho satelitů trvale hlídá nad protivníkovými vojenskými základnami a velkoskladistami zbraní. Nyní tedy sověti zapojují do podobných pozorování lidskou posádku.

Američtí vojenská specialisté nepochybně, že let Sojuzu-14 je důkazem, že sověti vyvíjejí vesmírnou loď s lidskou posádkou pro vojenská pozorování. At' žije détente...

MACHINIST - ALL SHIFTS
Exp on regular machine shop equipment and maintenance work. Union benefits, good salary, growing company. Saddle Brook, N.J. (201) 843-1800, ext 18/19.

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.50% přinese 7.90%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na čtyři roky

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplátíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připisujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$20,000.00 vládní pojišťovnou Federal Savings and Loan Insurance Corporation ve Washingtoně.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN
ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021

aneb

2636 CENTRAL PARK AVE.,

Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710

and

590 EAST 187 STREET

Bronx, New York 10458

JAZYKOVÉ TRIKY REŽIMU

“Diktatura ovláda všechno kromě řeči.” — Postavme tento výrok velkého rakouského žurnalisty Karla Krause jako motto na počátek dnešní poznámky o slohu totalitářského režimu. Rádi bychom totiž upozornili na to — přesvědčení, že jde o skutečnost významnou a nejvyšší příznačnou — s jakým úsilím a jakými triky se tento režim pokouší pomocí jazykových prostředků ideologizovat skutečnost, a jak toto jeho úsilí zákonitě ztroskotává.

Řeč je zásadně svolná s nejruznějšími manipulacemi — protože patří k jejím přirozeným vlastnostem, obohacovat se a upřesňovat tím, že pro skutečnosti vybírá ze svého bohatství nejruznější, pro ten či onen případ nejvhodnější pojmenování.

Může na příklad vytvářet dvojice slov, která jsou si svým významem blízká — ale přece ne totožná — jako na příklad: “jíti” a “kráčet” nebo “internacionalismus” a “kosmopolitismus”, a může třeba na druhé straně používat slov jako ustálených značek, jejichž obsah nějak přesahuje původní význam slova — tak na příklad slovo “uličník” už neoznačuje pouze chlapce, který se potlouká po ulicích, ale obsahuje i jeho mravní hodnocení.

Není pouze marxistický vynález, využít těchto — a mnoha jiných — přirozených sklonů řeči k propagandistickým a demagogickým účelům. Marxismus má však zcela zvláštní důvody, aby z mnohoznačnosti jazyka vyvo-

dil ideologický systém. Třebas se i rád vydává za pravého dědice nejlepších lidských tradic, především mu jde o to, aby vystupoval jako soustava zbrusu nová. Proto může svůj program uhájit jako záležitost světobornou a jedinečnou jediné tehdy, když sám sebe postaví do protikladu ke všemu, co bylo před ním, a co je mimo něj. Pohříchu nikdy neexistovala tato zásadní protikladnost ve skutečnosti.

Dávno před Marxem i rovnoběžně s ním toužili lidé po spravedlnosti, po bratrství — mezinárodní vzájemnosti a jiných obecných dobrech, a mnozí nabízel a nabízejí jiné a prakticky účinnější prostředky k jejich dosažení než Marx a jeho následovníci. Rozpór, který ve skutečnosti neexistoval a neexistuje — však může být vytvořen v oblasti jazyka.

Rovnocenné pojmy — jako třeba už citovaný “internacionalismus” a “kosmopolitismus” — se prostě obsadily různými mravními kvalitami. Neodlišily se významově — vždycky znamenaly účinnou spolupráci v mezinárodních vztazích — ale v jednom případě se pojem předznamenával jako “dobrý”, ve druhém jako “zlý”. Usiluje-li totiž o překonání národních omezení marxista, aby skutečnou světovou revoluci, je to aktivita “internacionalistická”, a tedy “dobrá”, usiluje-li však o totéž nemarxista, aby lidem poskytl více svobod — což je čistě teoretický i marxistickým programem — pak je to činnost “kosmopolitní”, a tedy “zlá”. K těžké operaci došlo třeba u pojmové dvojice “nacionalismus” — “vlastenectví” nebo “antisemitismus” — “antisio-

kou k “neúprosnému ideologickému boji”. Protože pak je v povaze jazyka i lidského myšlení, pracovat s významovými páry a kontrasty, může se taková manipulace odrazit zpátky do skutečnosti a uchytit se v ní jako společensky účinný jev — zvláště, stane-li se z jednoho párového slova pojem rázu už rovnou trestního.

Ke slovu jako k jednoznačné významové značce lze ovšem dojít i přímo — jak známo od dob Josefa Goebelse — metodou soustavného opakování. I tu je využito přirozeného sklonu řeči k vyjádření co možná nejpřesnějšímu a jednoznačnému, podobnému definici.

Za normálních okolností působí proti této ekonomizační tendenci rozrůzněnost společenského života. Tím, že se slov používá v různých souvislostech a z různých názorových pozic, nemůže nikdy k definitivnímu ustálení dojít; pojmy při tom získávají na přesnosti jiným — kvalitnějším a tvůrčím způsobem: zůstávají otevřeny, aby mohly v jazyce zrcadlit skutečnost v její proměnlivosti co nejvěrněji. Abychom to doložili příkladem doslova odvěkým: o “svobodě” a “spravedlnosti” se diskutuje, co lidská paměť sahá — vždycky znovu se těm pojmům přikládá jiný významový odstín — a výsledkem této duchovní práce je, že se náš cit pro svobodu a spravedlnost prohlubuje a zjemňuje. Ale ve společnosti, která nepřipouští diskusi, která nedovoluje, aby se proti jednomu významu slova postavil odlišný význam, nabývají slova právě charakteru závažné značky. Je-li pak v takové společnosti “svoboda” vždycky “uvědomělá nutnost” a “spravedlnost” vždycky “tridní”, pojem zkamení a není už s to nést jiný než dogmatický význam. Důsledkem toho pak je, že “svoboda” už není svobodou, ale opakem svobody a “spravedlnost” je vlastně ustálené jméno pro nespravedlnost. A právě to je v posledním důsledku skutečný cíl jazykové manipulace jako nástroje propagandistické demagogie. Cena, kterou však režim za toto znásilnění řeči platí, je stále menší sdělovací hodnota jazykové výpovědi. Řeč, rozpuštěná v blátivou kaši leptá uzavřený ideologický systém. Konfrontována se skutečností, vyjevuje jeho absurditu a nelogičnost. A vyjevuje výrazněji než řeč pružná jeho rozpory. Ale nejen, že jej usvědčuje ze lži: zbavuje jej posleze právě toho, o čem mu původně šlo, o direktivní kontakt s lidmi. Je to začarovaný kruh: režim nemůže říkat pravdu; své výroky o skutečnosti tedy činí závaznými a tím je vlastně znepřehňuje; výroky — které nemají žádný vztah ke známé skutečnosti, však nikdo nerozumí. Jsou dobré je-

Listárna . . .

JEJICH LIDSKÁ TVÁŘ

Pan Jaroslav Dresler z Mnichova napsal do minuleho čísla AL dopis, k němuž dovoluete pár slov. Je dobře, že nás informoval o novém přírůstku československé politické emigrace, soudruhu Jiřím Hochmanovi. Přichází do emigrace pozdě, ale přece. Jiní jsou tu dávno, už od osmašedesátého, devětašedesátého roku. Nedávno zemřel Emil Ransdorf, předtornorový předseda Svazu vysokoškolského studentstva. Posledních skoro šest let žil pod stejnou západní oblohou se svým komunistickým nástupcem Jiřím Pelikánem. Tak jako Ferdinand Peroutka posledních šest let žije ve svobodné atmosféře s lidmi, kteří ho vyhodili z redakce . . . Mluví o lidech, kteří dělali komunistický únorový puč, kteří si na něm postavili své politické a lidské kariéry, kteří krutě pronásledovali lidi nesouhlasící, kteří po dvacet let psali nejhorším slovníkem proti exiliu, kteří v tisku schvalovali popravu Horákové, později svých vlastních — Slánského a spol. Mám na mysli soudruhy komunisty, kteří nenáviděli všechno západní, svobodné a demokratické a dávali se v tom smyslu hloucně slyšet, kteří milovali Sovětský svaz a přísahali mu věčnou věrnost. Ale protože vytvářeli režim a žili v režimu a sloužili režimu, v kterém a před kterým si není jist ani jeho nejvěrnější příslušník, a protože ani jejich relativní — s obyčejnými smrtelníky srovnávajíce dokonce převládá — osobní svoboda nebyla absolutní, a protože museli žít v neustálé chabě, když ne o svůj krk, tedy o své kariéry, a protože to byli lidé vesměs inteligentní a bystří, sjednotili se k pokusu nastolit socialismus s lidskou tváří . . . Nepodařilo se to a tak utekli na západ. A jsou tu nyní s těmi, kteří sem přišli po únoru 1948, v němž oni, soudruzi, byli hlavními hrdiny.

Ta první emigrační vlna — ti z roku 1948, to byli odpůrci totality, komunismu. Ta druhá vlna — posrpnová přinesla na západ i tyrany (vezměte to třeba jen symbolicky). Soudruzi neopustili vlast z odporu proti komunismu odešli, protože je osobně, každého jednotlivě silnější, nemilosrdnější, ruský komunismus přišlápl.

Někteří neodešli, “trpí” doma. Pavel Kohout, který psával obsahově stejně, jen stylově vybroušeněji jako nejnovější emigrant, polovzdělanec soudruh Hochman, dnes z Československa rezesílá svým známým novoroční gratulaci, na které on a jeho manželka stojí po pás ve vodě. Chudák Pavel Kohout. Když on stoupal přes Svaz mládeže a partaj výš a výš, jiní spisovatelé stáli ve vodě po krk, pak po ústa a mnohé přival komunistických vod utopil. Věra Štovičková musí dělat uklízečku. Chudák Věra, když ona začínala v novinách jako mladá zanicená svazačka a komunistka, tisíce novinářů šlo do fabrik a stovky do kriminálů, protože se nepoddali její, vítězné komunistické straně . . .

A jejich děti nemohly studovat a jejich ženy kolikrát nedostaly ani to místo uklízečky, které se nabízí soudružce Věře. A tak někteří soudruzi doma a jiní na západě nastavují svou lidskou tvář. Ti na západě trpí ztrátou paměti, jestliže někdy, občas si jim polnorový anebo pozdější exulant dovolí připomenout něco z jejich minulosti. Někdy říkají: “odpust’me si, co jsme si, musíme společně bojovat za obnovu demokracie v Československu. Nejde o odpouštění. Nikdo nechce nikoho lynčovat. Nejkrutější mstivostí vyniká komunismus, kdo opravdu smýšlí demokraticky, nemíní stavět šibenice. Člověk jen žasne nad tou troufalostí, s níž se věřejší komunističtí prominenti, staví do čela “boje proti okupaci”, s níž mluví za národ “trpící pod knutou Moskvou”. Nad tím, jak podceňují soudnost a paměť těch druhých. “Jsme na stejné lodi,” říkají. Nejsme. Jsme pouze ve stejném exilu. Příčinou odchodu demokratů do exilu bylo nastolení komunistického režimu v Československu. Odchod soudruhů z Československa nastal proto, že oni osobně pocítili následky totality, které kdysi pomáhali k životu a již sloužili . . .

Proč to všechno píšou? Na exil má právo každý, kdo se pro něho rozhodne. Na protest má přirozeně právo každý, kdo má odvahu nést následky. Z bible víme, že zapřísáhlý nepřítel víry, Šavel, stal se Pavlem, nejlepším z apoštolů Kristových. A ctíme ty, kteří dovedou uznat celoživotní omyl, jako třeba Smrkovský, ale i mnozí jiní. Jen o to jde, abychom v dobré vůli pomoci — jakkoli sporadicky — československé věci, nezapomínali na opatrnost. “Důvěřovat, ale přečkovat”, jak nás to po dvacet let učili soudruzi komunisti, jakž i: “Bděle a ostražitě” se dívat, neskrývali se za lidskou tvář exilovaného československého soudruha skunk.

Jana Hovorová, New Jersey

Naše knihy v exilu

Knihy vlastní edice a všech exilových nakladatelství do celého světa zasílá

LITERÁRNÍ KLUB

K.J. Krušina, Fack, S-126 08 Hägersten 8, Sweden, Europe. Napište si o prospekt

Odeslání všech zahraničních léků všem Vaším drahým i bez předpisu přesně a rychle zařídí

mag. farmacie z ČSR Olga Olešovská

75 LEMONWOOD DR. Apt. 203 ISLINGTON M9A 4L3. ONT. CANADA. • TELEFON 248 1959.

Nyní k dostání: Magnetické náramky proti reumatismu.

**TENNANAH
LAKESHORE LODGE**
Roscoe/Sullivan County, NY 12776
(607) 498-9900

Na krásnou dovolenou nebo weekend

Jen 110 milí z New York City. • Na horském jezeru (2000 ft vysoko). • Evropské prostředí. • Tennis, Golf, rybaření, volné lodky, pláž. • Útulná restaurace s barem a hudbou pro tanec. • Moderní ubytování. • Přírodní procházky. • Otevřené od května do prosince. • Napište si o barevný prospekt.

Majitelé a vedoucí Dina a Michael Pavelka.

ště právě jen k tomu, aby neovládne skutečnost prostřednictvím znásilněné řeči, ale tváří v tvář skutečnosti neovládne — jak právě praví Karel Křáus — ani řeč říká, ale jak jedná. Nakonec samu,

"Politická realita" a čs. umění

Svaz českých výtvarných umělců a některé další instituce vyhlásily loňského roku takzvanou "úkolovou akci": vybidly výtvarníky — aby zpracovali určitá daná témata, která — jak se praví v základacím statutu — "by pomohla lidem, uvědomit si nesmírný význam silných — hluboce lidských a humanistických vztahů".

Akce přinesla — jak se dozvídáme z Rudého práva — přinejmenším kvantitativně potěšitelné výsledky, a díla prvního tematického okruhu, nazvaného "Manželství, rodina, dítě", už byla v těchto dnech předvedena veřejnosti v galerii Řečických na výstavě, kterou obeslalo 157 výtvarníků. Nadšený, plamenný a hlavně polemický článek, který — v témže Rudém právu — při této příležitosti uveřejnil Dušan Konečný, nás však výmluvně, jednoznačně a velmi dristicky poučuje o tom, že tu není skutečně, jak by se snad mohl domnívat někdo, zcela neznalý poměrů, klasický a účtyhodný vztah mezi uměním a milovným mecenášem a výkonným umělcem, ale že tu jde zgruntu a navěschrz o cosi dočista jiného. Ocítujeme ze zmíněného článku pasáž: "Umělci tedy znovu dokázali, že nemají pravdu ti, kdo pomlouvají tematiku ve výtvarném umění jako něco apriorně znehodnocujícího výtvarnou práci — snižujícího kritéria dokona-

losti. Opak je pravdou! Jaký je tu rozdíl mezi morbidně subjektivistickými, destruktivními pracemi, které v šedesátých letech otravovaly ovzduší v našich galeriích, a které v našich lidech záměrně vyvolávaly nedůvěru v krásu a ušlechtilost lidských vztahů v nové socialistické společnosti, vnášely k nám násilné pocity skepse, beznaděje, cynismu, strachu z budoucnosti, prostě pocity buržoasního světa — a mezi exponáty v galerii Řečických, vyznačujícími viru v člověka v revoluční socialistický humanismus, krásu a sílu našeho lidu, naše socialistické zřízení".

Dušan Konečný tu znovu závazně kodifikuje, co bylo ustaveno v padesátých letech, proti čemu se v polovině šedesátých let všichni umělci živelně vzepřeli, a co krok po kroku opět nastolila sedmdesátá leta — direktivní vztah mezi takzvanou "politickou realitou" a jejím zobrazením takzvanými "uměleckými prostředky". "Politická realita", v jejímž jménu tu Konečný denuncuje riskantní umělecký experiment, totiž není skutečnost. Skutečnost není pouze aranžovaná idylická skupinka dětí, obklopených v jeslích plyšovými medvídky a úsměvnými "tetami", ale skutečnost jsou i klisovající muminka, která vezou v deštivém šíráni rozbláceným sídlištním matky v hektickém spěchu,

aby ještě stihly poslední napanou tramvaj. Skutečnost je dynamický proces, celé rozporuplné lidské bytí, které letí před námi jako pták, a může být postižena, tak jako pták může být lovcem sestřelen jenom tehdy, jestliže se namíří před něj, do prázdného prostoru.

"Politická realita" je však pouze jeden snímek skutečnosti, aktualita tak či onak manipulovaná, z níž skutečnost nelze poznat, tím méně ji pak pojmenovat tvořivým činem. Ovšem, že nahradit skutečnost "politickou realitou", znamená zbavit ji její trýznivosti, drtivosti — nepřipustit se jí k tělu. Zastávat se "politické reality" a její ideologické východisko učinit direktivně nejen zdrojem, ale rovnou obsahem uměleckého zobrazení, může pro jednotlivou chvíli pocítovat člověk jako úlevu — zvláště je-li jeho autentická každodenní skutečnost — a bychom se dovolali slov Dušana Konečného — plná "strachu z budoucnosti" — zvláště, jestliže je opravdu depresivní, cynická a oprávněně skeptická. Patrně právem předpokládáme, že bylo opravdu i mnoho diváků v galerii Řečických, kteří si odtud odnesli úlevné potěšení. Odjakživa lidé — jak praví Plotin — "čím hůře jim bylo, tím více se utěšovali obrazy krásna". Pohříchu, jak všichni dobře víme, je to s ideologizovanou "politickou realitou" a skutečností jako s návštěvou u zubaře, kterou odkládáme, jak to jen jde, ačkoliv dobře víme — že odklad je nesmyslný. Pohříchu je to jako s dopisem — který necháme ze strachu neotevřený, ačkoliv nic nemůžeme změnit na neblahé zprávě, kterou obsahuje. Je to jen trik, který právě jakožto trik nemůže mít napřesto nic co dělat s opravdovým uměním, nicméně trik oblíbený, nejjednodušší a běžně používaný diktaturami všeho druhu. K tomu — a na potvrzení že i v tomto případě tu jde o specifickou metodu — onen citát, k němuž úryvek z článku Rudého práva měl být prvou polovinou:

"Díla, která sama nejsou srozumitelná, ale potřebují k svému upotřebení mnohem mluvné návody k upotřebení."

Obří zásilka

Po sedmiměsíční výpravě se do CSSR vrátil Ing. Wágner, ředitel zoo safari ve Dvoře Králové. Ze speciálního letadla Boeing 707 se po tři hodiny vykládala velká zásilka — 87 antilop z jihozápadní Afriky, 68 exotických ptáků, čtyři zebry a tři vzácné antilopy Bongo. Po pětileté práci se ve Dvoře Králové podařilo soustředit největší kolekci afrických zvířat na světě.

aby našla bázlivého diváka, který by takový hloupý nebo drzý nesmysl trpělivě přijal, nenajdou od této chvíle cestu k našemu lidu . . . Umělec netvoří pro umělce, ale tvoří právě tak jako lidé jení pro lid. Postaráme se, aby od nynějška byl opět lid soudcem nad svým uměním . . . Umění, které nemůže počítat s radostným a niterným souhlasem zdravého jádra lidu, nýbrž opírá se jen o malé, z části zainteresované, z části blázeňované kliky,

je nesnesitelné . . . Mnozí slušní umělci byli jím do- sud terorizováni a potlačováni. Vedle starších, kteří vždy zůstali našimi umělci, řadí se dnes i noví, kteří jsou před- zvěsti mládeže, jež vytvoří krásné a především sociálně revoluční umění, tak jasné a prosté, jako bylo umění všech dob."

Tato slova nejsou závěrem článku Dušana Konečného, ale pronesl je před velkým spalováním "zvrhého umění" roku 1935 Adolf Hitler.

Sportovci za Emilem Ransdorffem

ODCHÁZEJÍCÍMU PŘÍTELI

(Emilu Ransdorffovi)

Rozbitá váza. Cíví slepý střep.
Poslední slova horce šeptající
vzrušeně lámeš jako tvrdý chléb
v tom časném jaru, v jaru ve vichřici —

Vše jasné je, co tápalo kdys v tmách.
Ze vzácné vázy zbyly čtyři kusy.
Divoké husy v celých eskadrách,
vzdálené, teskně volající husy

zase se ozvou, jako ostrý nůž,
jako hlas jelena, který je k smrti štváný.
Tvá cesta končí a s ní končí už
Tvůj život horkou jehlou sešíváný.

V Tvém srdci tloukla neposedná rtuť.
V té Tvé touze domov láskou spasit,
neváhal's nikdy nastavit svou hrud'
a znovu tasit, čistě meče tasit —

Vše jasné je, co tápalo kdys v tmách,
třebaže z krásné vázy jsou jen kusy.
Divoké husy v celých eskadrách,
vzdálené, teskně volající husy . . .

PAVEL JAVOR

Bolestné jsou všechny ztráty blízkých a známých, nejvíce však takové, které se dostávají předčasně. Zemřel člověk, který ještě chtěl i mohl mnoho dobrého vykonat, tak jako Emil Ransdorf z New Yorku, teprve 54-letý místopředseda Svazu Čs. Svobodných Sportovců. Emil měl rád život i sport, ještě nedávno, minulého roku v září, spolu s Malečkem vyhráli tenis při našem X. Sjezdu v Belcampu.

Bude nám hodně chybět v našem Svazu, kde vykonal kus poctivé práce. Prohlášení, které udělal k případu Olgy Fikotové-Connolly, bylo čteno na Olympiádě, uveřejněno v mnoha novinách a vysíláno po celém světě!

Byl to dobrý člověk, velký kamarád a vlastenec.

Čest jeho památce!
SVAZ ČS. SVOB. SPORTOVCE

SPORT

V posledním kole letní mezinárodní fotbalové soutěže Interpohár, dvě ze šesti — čs. mužstev — Spartak Trnava a VSS Košice — získala už prvenství ve svých skupinách a tím i prémii 10.000 švýcarských franků. Trnava porazila AIK Stockholm 2:1 a VSS Košicům stačil k vítězství nerozhodný výsledek 2:2 v rakouském Štýrském Hradci. V jiných utkáních Baník Ostrava vyhrál ve Švédsku na IF Norrköping 1:3, Slávia Praha zvítězila v domácím prostředí nad Malmö FF 3:0, pražský Bohemians remizoval v Düsseldorfu s Fortunou 1:1 a Slovan Bratislava utrpěl prohru v západoněmeckém Kaiserslauternu 1:0. Nový ročník I. fotbalové ligy 1974/5 bude zahájen už 17. srpna. Mnohá prvoligová mužstva se připravují na novou sezónu utkáními se zahraničními soupeři. Sparta

Praha podlehl v záp. Německu mužstvu Mainz 05 v poměru 0:3, nedařilo se ani AC Nitře, která prohrála s OGC Nizza 0:1. Úspěšnější byli fotbalisté Sklonionu Teplice, kteří na mezinárodním utkání v Teheránu porazili rumunský Estigal Brašov 1:0, Inter Bratislava hrál nerozhodně 1:1 s vedoucím celkem sovětské ligy Dynamem Kyjev a nováček I. ligy LIAZ Jablonec porazil Torpédo Vladimír 1:0.

Čs. tenisové družstvo, reprezentované Hřebcem a Kodešem zvítězilo v semifinále evropského pásma B skupiny Davisova poháru s mužstvem Záp. Německa v poměru 3:2, když v zápase za stavu 2:2 získal Hřebec po dramatickém čtyřhodinovém boji rozhodující bod vítězstvím nad Pohmannem 6:4, 6:1, 6:8, 12:10. Čs. mužstvo tak postoupilo do finále své skupiny kde sehrálo již se Sovětským svazem, druhým finalistou, první zápasy. Metreveli porazil Pálu 6:2, 6:4, 3:6, 6:2, Kodeš pak Kakulja 6:4, 6:2 a 6:3 a vyrovnal stav na 1:1. Ve čtyřhře zvítězila čs. dvojice Kodeš, Zedník nad sovětskými reprezentanty Metreveli-Korotkov 6:4, 6:1, 6:3. Československo vede 2:1. — O výsledku zbývajících dvou zápasů, nám do uzavěrky listu nadošla zpráva.

—pza—

NAPŘÍČ AFRIKOU

Americký autor Henry S. Sloan napsal tuto reportáž ze své poslední dobrodružné cesty exkluzivně pro Americké Listy.

Cestovatel, který touží po dobrodružství a chce poznat skutečnou Afriku, poskytuje osmicedenní safari napříč africkou pevninou z Maroka do Keni, pořádané britskou cestovní společností Penn Overland Tours, jedinečnou zkušenost, jaké se sotva něco může vyrovnat bohatstvím či rozmanitostí. Jízda automobily značky Land-Rover vede 14.000 kilometrů přes deset států většinou po neupravených cestách, a tak má cestovatel doslova možnost "na vlastní pěst" poznat, co je to Afrika, na každé píči svého putování. Seznámí se s nesmírnou rozlohou zdánlivě nekonečné pouště Sahary, shlédne malebné vesničky a chatrče spletené z trávy, vidí trhy, hýřící všemi barvami střední Afriky, projede bujnými tropickými pralesy Konga a rozsáhlými přírodními rezervacemi východní Afriky, kde se divoká zvěř prohání po lesích a pláních, jako tomu bylo od stvoření světa.

Setká se s různými národy, jako jsou například saharští Tuaregové v modrých kaftanech, zemědělci kmene Fulání v Nigeru, trpasličí kmen v pralesi Ituri v Zaire a statní, vysocí Masai v Tanzánii a Keni. Vedle staré tradice kmenné sounáležitosti, jež dosud převládá v povědomí mnoha Afričanů, setká se cestovatel s mocnými proudy vzrůstajícího se nacionalismu dvacátého století i se stále silnými vlivy islámu, křesťanství a evropského kolonialismu.

Po příjezdu do Marákeše — severního východního bodu naší trans-africké cesty, jsme získali první dojmy z Afriky, když jsme bloudili po Medině, staré části města, procházeli se po malebném náměstí Džema el Fna a prohlíželi si tam zaklínače hadů, věstce, tanečníky a akrobaty. Než jsme se vydali na pout', náš vedoucí, Irčan John, sympatický třicátník, nám dal všechny možné rady a informace. John má přímo encyklopedickou znalost Afriky a sebevědomé vystupování člověka, který se vyzná v každé situaci. Našeho zájezdu se účastnilo 24 osob ze Spojených států, Anglie, Skotska, Kanady — Austrálie a Nového Zélandu — ve věku od 18 do 66 let. Nejdříve nás rozdělili do jednotlivých aut Land Rover. Na safari jsme měli většinou tábořit a vezli jsme tedy s sebou stany, spací pytle a všechny možné po-

třeby k vaření, jež nám poskytl společnost Penn. Asi polovinu noci jsme ale měli strávit ve městech a vesnicích, kde si účastníci túry mohli vybrat nocleh v hotelech, soukromých domech nebo v misijních ubytovnách a také vybrat místní restaurace a ochutnat kuchařské speciality. Jídlo se nakupovalo společně v obchodech a tržnicích a o takové úkony, jako např. vaření, stavění stanů, každodenní nakládání a vykládání zavazadel, se postarali účastníci spojenými silami.

Po odjezdu z Marákeše jsme překročili zasněžené vrcholky Atlasu a potom jeli dál po silnici Kasban lemované berberskými pevnostmi, jež kdysi sloužily k ochraně místních obyvatel před útoky nepřátelských kmenů. Navštívili jsme závratnou soutěsku Todra, překročili jsme hranice z Maroka do Alžírsku a brzo jsme se ocitli uprostřed pouště Sahary. Projeli jsme Velkým východním Ergem s jeho masivními dunami přesypajícími se pískem a zastavili jsme se v několika oázách, městečkách jako Beni Abbes, Adrar a In Salah, z nichž každé má svou historii a svůj osobitý ráz. Za In Salahem, kdysi hlavním městem Tuaregu, proslaveném jako nejteplejší místo na světě, se písečné duny Vekého Ergu postupně mění v skalnaté plošiny. Další cesta nás vedla směrem na divoké pohoří Hogar, kde jsme rozbili tábor a spali za úplňku uprostřed podivných skalních rozsedlin. V Assekremu jsme vystoupili pěšky až k poustevně Père Charles de Foucauld, pojmenované po francouzském misionáři, který žil a pracoval mezi Tuaregy na začátku tohoto století. Uvítal nás tam jedinečný výhled z výšky 2.700 metrů na okolní hory. Dolů jsme sešli odbočkou, necelé čtyři kilometry pěšky, do údolí a tam jsme si prohlédli jeskyně s primitivními rytinami na stěnách — předhistorického původu. Tato vyobrazení znázorňující žirafy, antilopy a jinou zvěř mají být důkazem, že většina Sahary byla v dávných dobách oblastí pokrytou porostem a plnou zvířat.

Naše další zastávka, Tananrasset, obchodní křižovatka Sahary a bývalá stanice francouzské cizinecké légie, nám připomínala velkoměsto uprostřed pouště — s ulicemi lemovanými stromovím, s tržnicemi, obchody a restauracemi, ve kterých se podávaly takové lahůdky jako dušené velbloudí maso a jako příkrm kuskus, arabská obilná kaše. Naše cesta nás vedla dál do Nigeru, postiženého chronickým suchem.

(Budeme pokračovat.)

PALESTINSKÁ KŘÍŽOVATKA

Na Středním východě se úsilí o vytvoření podmínek pro trvalý mír dostalo v těchto dnech na tzv. zvanou Palestinskou křižovatku. Oč jde? Několik už o to, zda Palestinci mají být připuštěni na ženevskou konferenci. Že bez jejich účasti a spolupráce nebude míru na Středním východě, je dnes už jasné každému, dokonce i Jeruzalemu. Jde už jenom o to, jaký status mají v Ženevě Palestinci mít a kdo je bude zastupovat. Palestinci samotní, aby měli na konferenci co nejsilnější slovo, důsledně sledují onu dvojí taktiku — kterou si určili loňského jara na zasedání svého exilového parlamentu v Káhiře, to jest: pokračovat v politickém úsilí získat uznání Palestinského osvobodovacího hnutí za jediného oprávněného zástupce Palestinců a současně stupňovat teroristické prepádové akce na území Izraele.

Izraelský ministr informací Jariš připustil ochotu Izraele za určitých podmínek jednat s Arafatem. Také předseda vlády Rabin uznal, že bez vyřešení palestinského problému není trvalý mír na Středním východě možný. Ministerstvo zahraničí USA se chystá navázat přímé kontakty s Palestinci. V několika nejbližších týdnech jsou ve Washingtonu očekávány zahraniční ministři Izraele, Egypta, Sýrie. Přijede jordánský král Hussein, a všechny tyto návštěvy mají sloužit k přípravě druhého kola ženevské konference. Arafat zas cestuje po arabských státech a navštíví na Brežněvovo pozvání Moskvu. A král Hussein navštívil egyptského prezidenta Sadata — který stupňuje snahu urovnat pošramocené vztahy mezi Husseinem a Palestinci. Jordánsko totiž, jako jediná arabská země nepřijalo rozhodnutí arabské vrcholné konference z loňského listopadu v Alžíru — která uznala Palestinské osvobodovací hnutí za jediného právoplatného zástupce Palestinců. Neboť Jordánsko, kterému až do poslední války patřilo území na západním břehu Jordánu, se samo považuje za legitimního tlumočníka Palestinců. Hussein trvá na tom, že skuteční zástupcové tamního obyvatelstva musí vzejít pouze ze svobodných voleb. Sadat se tedy snaží nalézt kompromisní formulu a jeho setkání s Husseinem má urovnat cestu jak účasti Palestinců na ženevské konferenci tak i na užší vrcholné konferenci Egypta, Sýrie, Jordánska a Palestinců, která je plánovaná na třetího září v Rabatu.

Na pozadí oživené diplomatické činnosti na Středním východě je opět Amerika a její koncepce cesty k míru v té oblasti. Kdežto totiž sověti naléhají na co nejrychlejší obnovení ženevské konference, kde by se mělo co nejrychleji dosáhnout ře-

šení ve smyslu arabských požadavků, Američané naopak trvají na tom, aby se druhé kolo nejdříve dobře, v důvěrných setkáních připravilo, aby pak to, čeho se tam dosáhne, se stalo východiskem pro další jednání. Američané dobře vědí, že první podmínkou je získat Izrael, aby s Palestinci vůbec mluvil, aby se tak palestinský problém vymanil z džungle terorismu a dostal se jako politické téma jednání za konferenční stůl. Je také nutno, aby se vytvořily podmínky dialogu mezi Jordánskem a Izraelem — od nichž nejvíce závisí, bude-li vůbec připuštěn zvláštní palestinský stát nebo zda se najde jiné uspokojivé řešení. Zdá se, že Hussein by rád ještě před Ženevou dosáhl dohody s Izraelem o vzájemném odpoutání vojenských sil, která by posílila jeho postavení na blížící se konferenci.

V těchto souvislostech se palestinská otázka jeví ovšem především jako vnitroarabský problém. Už se rýsuje i možný kompromis: ve dru-

hém kole ženevské konference o míru na Středním východě, by Arabové nemuseli být nutně zastoupeni zvláštními národními delegacemi, ale společnou arabskou delegací — v které by společně vystupovali zástupcové Egypta, Sýrie, Jordánska a Palestinců. Prezident Sadat vyslovil v rozhovoru s New York Times naději, že v průběhu několika týdnů se mu podaří zprostředkovat setkání mezi Husseinem a Arafatem za přítomnosti jeho a sýrského prezidenta Assada.

Sadat měl nedávno zajímavé interview v britské televizi. Mezi jiným hovořil o vztazích Egypta k Sovětskému svazu, které před dvěma lety dosáhly bodu mrazu, když Sadat se rozhodl poslat domů 18 tisíc ruských vojenských poradců. Sadat na otázku — proč to udělal, řekl: "Tímto rozhodnutím jsem jim chtěl dát najevo, že nejsem loutka, že nemohu být agentem, ale ani slabým přítelem. Bud'to mne považujete za rovnocenného přítele, nebo ne, a pak: já nejsem marxista..."

Odročeno na neurčito

Došlo k tomu, co se poslední dny čekalo: Spojené státy přerušily na neurčito jednání s východním Německem. Výsledkem těchto jednání měla být příprava k navázání diplomatických styků mezi USA a Německou demokratickou republikou. Poslední kapkou a tedy prozatímní tečkou za rozhovory, byla skutečnost, že východní Německo nápadně zpomalilo provoz na dálnicích, které vedou východním Německem do západního Berlína.

Protože máme détente a nikoli studenou válku, východní Němci nemohli prostě přijít s nějakým divokým politickým obviněním pro svou akci, jejich pohraničníci dostali tedy nařízení, protahovat co nejvíce identifikaci západoněmeckých turistů na hraničních přechodech. Ale pravým důvodem této akce je rozhodnutí východoněmecké vlády dát Bonnu najevo nelibost nad skutečností, že západní Německo hodlá v západním Berlíně otevřít agenturu na ochranu prostředí.

A tak Amerika, která zahájila s východoněmeckou vládou jednání o navázání diplomatických styků (konkrétně: jednal americký náměstek ministra zahraničí pro evropské záležitosti Arthur A. Hartman a Herbert Süß z východoněmeckého ministerstva zahraničí) patnáctého července, vyjádřila zase svou nespokojenost a postupem východních Němců tak, že tato jednání přerušila. Pan Anderson východním Němcům řekl, že Spojené státy momentálně nejsou v situaci, kdy mohou v jedná-

ních pokračovat a nebudou v té situaci tak dlouho, dokud se uspokojivě nevyřeší situace na přístupových cestách... A jako skoro vždy v podobných případech a v poslední době, Spojené státy se v této věci domlouvají se Sovětským svazem.

Amerika se nedomnívá, že si počiná malicherně. V roce 1972 totiž byla mezi Spojenými státy, Sovětským svazem, Británií a Francií podepsána dohoda o volném pohybu na přístupových cestách k západnímu Berlínu a nyní zpomalení provozu je tedy vládou USA považováno za porušení této dohody.

Otazníky v Záluží

Dosud nebyly vyšetřeny přesné příčiny tragické nehody, která se stala v Chemických závodech v Záluží u Mostu, kde při výbuchu plynu zahynulo čtrnáct zaměstnanců. Vzhledem k důležitosti výroby těchto závodů, čteme v čs. tisku, která byla havárií ohrožena, byl vypracován příkaz ministra hutnictví, podle kterého tyto závody budou přednostně zajišťovány jak pracovníky ministerstva, tak i příslušnými generálními ředitelstvími, jejich podniky a závody.

První uhlí

V budovaném Velkolomu Maxim Gorkij u Bíliny v Severočeském revíru byla zahájena těžba uhlí. Po dokončení se tu má těžit 17 milionů tun paliva ročně. Těžba bude pokračovat i po roce dva tisíce.

de situaci. Našeho zájezdu se účastnilo 24 osob ze Spojených států, Anglie, Skotska, Kanady — Austrálie a Nového Zélandu — ve věku od 18 do 66 let. Nejdříve nás rozdělili do jednotlivých aut Land Rover. Na safari jsme měli většinou tábořit a vezli jsme tedy s sebou stany, spací pytle a všechny možné po-

PLYN POD KAPOTOU . . .

V mnichovských ulicích se před krátkým časem objevily městské autobusy zcela zvláštního druhu. Nicméně: lidé si jich vůbec nevšimli a novinka dokonce unikla pozornosti i jinak profesionálně zvědavých žurnalistů. A žádný div — na vnější pohled se nové autobusy od těch ostatních v ničem neliší. To hlavní, novátorské je totiž ukryto pod kapotou: zdrojem energie není v tomto případě ani benzin ani nafta, ale je jim zkapalněná "směs plynných uhlovodíků metanové řady s převahou metanu", lidově řečeno — zemní plyn.

Zásob zemního plynu, který se zpravidla vyskytuje u ložisk ropy nebo uhlí, je na světě poměrně dost. Každodenní využití těchto rezerv je však až dosud jen omezené; jednak při vytápění budov, jednak — a ještě míň — v průmyslu. Skutečnost, že zemního plynu lze v tekutém skupenství použít k pohonu výbušných motorů, je už dávno známa, a je celkem nepochopitelné, že dodnes leží ladem. Novými možnostmi v tomto směru se začali zabývat už před lety chemici a technici Výzkumného a vývojového oddělení západoněmecké Akciové společnosti v Salzgitteru, a nové mnichovské autobusy jsou prvním praktickým výsledkem jejich snažení.

Dosavadní zkušenosti přesvědčivě ukázaly, že silniční vozidla s pohonem na zkapalněný zemní plyn mají řadu mimořádně velkých výhod. Za prvé: nutná úprava motorů je zanedbatelně levná. Za druhé: akční radius takto poháněných vozidel je stejně velký jako při pohonu benzinem nebo naftou. Konkrétně: mnichovské autobusy ujedou na jedno natankování v městském provozu 300 kilometrů a na volné silnici 400 kilometrů. Za třetí: zemní plyn se v motoru spaluje takřka bezzbytku, takže do vzduchu neunikají z výfuku jedovaté splodiny. A posléze za čtvrté: zemní plyn je nepoměrně levnější než nafta nebo benzin, protože jak jeho těžba tak i transport jsou snadnější. A tak žádný div, že po dobrých zkušenostech s mnichovskými autobusy projevily mimořádný zájem o nový druh paliva i světové automobilky. V laboratořích firmy Volkswagen už urychleně zkoušejí upravenou verzi čtyřválcového motoru s tímto pohonem, a počítají s tím, že by se už za rok mohl běž-

ně montovat do nových modelů Pasát a Široko. Se stejným tempem pracují u Mercedesů a mají při tom na mysli své vozy s naftovými motory; v nich lze totiž spalovat tekutý zemní plyn — methanol — bez jakékoliv větší technické upravy.

Jediným problémem, který nutno vyřešit, je otázka dostatečně velkých dodávek zemního plynu do Západního Německa z oblasti Středního východu. Ale i na jejím vyřešení se už pracuje. Loděnice Howaldswerke začaly stavět speciální tanker na přepravu tekutého zemního plynu, o obsahu 125 tisíc kubických metrů. A to znamená, že jedna plavba této lodě by mohla zásobit pohonnými hmotami 12.500 automobilů na dobu jednoho

roku. První západoněmecké plavidlo tohoto druhu bude dáno do provozu roku 1976, ale to už budou ve stavbě další. Je to zatím jeden z nejnadějnějších příspěvků k řešení současné krize v zásobování tekutými palivy.

Originální památka

Důl Oseľ, ve kterém se na přelomu patnáctého a šestnáctého století těžilo stříbro, a jež se nachází v Kutné Hoře, navštěvuje velký počet turistů . . . Celkový počet havířů v tehdejších kutnohorských dolech je odhadován na patnáct set. Průměrná mzda se pohybovala kolem 16. grošů za týden. Havířské kladívko stálo dva až tři proše, dřevěná lopata groš, boty 16, hrábě 3 a sud piva 10 grošů.

Krajanský oznamovatel

2 X ZDARMA

zasíláme každé dva měsíce všem zájemcům o dobrou českou literaturu a kulturní zprávy pravidelný informační časopis Klubu čtenářů CCC Books Klub

Napište si na adresu:

CCC Books, 8 München 86, Postfach 86 02 07, BRD

GALERIE KRAUSE

Tumbelenstrasse 37 — 8330 Pfaffikon (ZH)

neustále vystavuje práce českých a slovenských umělců. Možnost objednání knih i časopisů od všech nakladatelství a vydavatelství. Tel. 01/97 30 66

EIMMALIGE KAPITALANLAGE

Hypothekarisch gesichert in Schweizer Bau-Grundstücken. Zins je nach Anlagedauer 10-15%. Min. Einlage S. Fr. 10.000.

— (Kontrolle durch bekannte Schweizer Grossbank). Verlangen Sie unverbindlich Unterlagen bei

CS-Bau-Generalunternehmen

Haberweidstr. 50

CH-8610 USTER

Gerent: Otakar Sava Struz, Tel. 35 1 70

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud naším nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopovanejším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČITADLO —

Petr Den. Sbíрка esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útek z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narození tohoto politika, který spoluzakládal, budoval a řídil mladý československý stát. Neoprádatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

O B J E D N Á V Á M :

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Jára Kohout	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00

Proměny

Tak se jmenuje mezinárodní výstava bižuterie, která probíhá s velkým úspěchem v Jablonci nad Nisou. Celkem je v zahraničním pavilónu tři tisíce čtyři sta exponátů osmadvaceti firem, sedmi odborných škol z 22 států a také dílka stovky individuálních tvůrců.